

книгою, методичні поради щодо підвищення якості засвоєння інформації, організації студентської взаємодопомоги у вивченні матеріалу. Пріоритетним напрямком педагогічної діяльності І. П. Львова було не лише надання знань студентам, але й виховання підростаючого покоління в дусі гуманізму.

Вищезгадані рекомендації є актуальними в умовах сьогодення при формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців [2].

Останнім часом на українських наукових теренах збільшився інтерес до педагогічних персоналій. Науково – педагогічна спадщина І. П. Львова є маловивченою і потребує визнання в педагогічній науці, адже педагогічні доробки вченого першої половини ХХ століття є надзвичайно актуальними в умовах входження України в європейський освітній простір. Пріоритетним напрямком педагогічної діяльності І. П. Львова, було не лише надання знань, але й виховання підростаючого покоління в дусі гуманізму і високих моральних якостей.

Список використаних джерел:

1. Кузьменко Н. М. Науково-дослідна діяльність І. П. Львова / Н. М. Кузьменко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2013. – № 108(1) – С. 52–53.
2. Марушкевич А. А., Кузьменко Н. М., Кошечко Н. В., Постюк Н. В. Соціально-педагогічні ідеї освітян кінця ХІХ – ХХ століття; Колективна монографія / А. А. Марушкевич, Н. М. Кузьменко, Н. В. Кошечко, Н. В. Постюк. – Київ.: Обрії. – 2012. – 129 с.

Підгурська В.П.

здобувач,

*Житомирський державний університет
імені Івана Франка*

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Останніми роками в Україні патріотичне виховання стає одним із ключових напрямів навчально-виховної діяльності школи. Актуальність національно-патріотичного виховання громадян, особливо дітей та молоді, зумовлюється сучасними викликами, що стоять перед Україною і вимагають дальшого вдосконалення системи національно-патріотичного виховання. Важливо всебічно обґрунтувати нову парадигму патріотичного виховання як процесу формування особистості [1, с. 76]. У зв'язку з цим великого значення набуває виховна робота в школі. Сучасний учитель повинен бути носієм гуманізму, яскравим прикладом громадянина та патріота, що створює умови для розвитку гуманістично-орієнтованого конкурентно-спроможного громадянського суспільства.

Теоретичний аспект патріотичного виховання розробляли відомі українські педагоги минулого: Х. Алчевська, Г. Ващенко, Б. Грінченко, М. Грушевський, О. Духнович, М. Драгоманов, П. Куліш, А. Макаренко, І. Огієнко, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський, які значну увагу приділяли вихованню любові до своєї землі, рідної мови, формуванню національної самосвідомості.

У сучасних наукових дослідженнях розробляються теоретико-методологічні засади та методика патріотичного виховання в умовах модернізаційних суспільних змін (І. Бех, К. Журба, В. Киричок, К. Чорна), висвітлюється сучасний зміст патріотичного виховання (Г. Агапова, Д. Арабаджієв, А. Афанасьєв, О. Вишневський, О. Духовна-Кравченко, В. Карлова, О. Киричук та інші); визначаються сучасні підходи до організації й підвищення ефективності патріотичного виховання (М. Дубина, О. Коркішко, Н. Мазикіна, А. Монахов, В. Матяшук, П. Онищук, Г. П'янковський, Є. Ширекіна та інші).

Метою статті є висвітлення сутності патріотичного виховання як складової сучасного освітнього процесу.

За результатами аналізу довідникової літератури та періодики з'ясовано, що існують різні підходи до визначення терміну «патріотизм». У Великому тлумачному словнику сучасної української мови це поняття визначається як: «любов до Батьківщини, відданість їй та своєму народові, готовність прийти на її захист», а «патріот – це той, хто любить свою батьківщину, відданий своєму народові, готовий заради них на жертви і подвиги» [2, с. 894].

Я. Коменський першим у педагогіці найбільш послідовно висвітлив проблему виховання патріотизму у дітей, визначив це поняття як любов до рідної землі, місцевості, де народилася людина [3].

Сутність патріотизму розширив К. Ушинський, який до основних засад формування патріотизму додав вивчення середовища, де дитина народилася, рідної мови та народного фольклору, звичаїв і традицій [4].

Розглядаючи патріотизм як сукупність політичних і моральних ідей, моральних почуттів, В. Сухомлинський здійснював патріотичне виховання на основі гармонійного взаємозв'язку інтересів особистості і держави. При цьому він підкреслював, що удосконалення в учнів світоглядної свідомості патріота відбувається шляхом оновлення змісту освіти, який за своїм обсягом і характером має відображати насамперед ідейно-ціннісне багатство рідного народу і вищі здобутки світової культури, сприйняті крізь призму національної свідомості, а ставлення вихованця до свого фізичного і психічного здоров'я необхідно розглядати не тільки як особисту справу, а й як вияв відповідальності перед суспільством і державою. Він вважав за необхідне переорієнтування вчителя із ролі контролера, організатора виховних заходів на старшого товариша, друга, духовного орієнтира, наукового консультанта, організатора самостійного здобуття знань, творчості школярів [5, с. 30].

Проблеми патріотичного виховання на сучасному рівні досліджували І. Бех та Н. Чорна. Як автори Програми патріотичного виховання дітей та учнівської молоді науковці зазначають, що патріотизм – це «суттєва частина суспільної свідомості, яка проявляється у колективних настроях, почуттях, ціннісному ставленні до свого народу, його способу життя, національних здобутків і достоїнств, культури, традицій, героїчного історичного минулого і сьогоденної розбудови держави як єдиної нації, до безмежних просторів Батьківщини, її природних багатств» [6, с. 17].

Звідси випливає, що особливу увагу у формуванні патріотичного почуття необхідно приділяти саме емоційно-чуттєвій сфері, адже людські емоції і почуття найяскравіше виражають духовні запити і прагнення людини, її ставлення до дійсності.

У педагогічному словнику зазначається, що патріотизм – це любов до Батьківщини, відданість їй, готовність служити її інтересам, іти на самопожертву. Патріотизм виявляється в практичній діяльності, спрямованій на

всебічний розвиток своєї країни, захист її інтересів. Виховання патріотизму у дітей розпочинається з виховання у них любові до рідної мови, культури народу та його традицій, поваги до сімейних реліквій, пов'язаних із трудовими і бойовими сторонами життя предків, близьких родичів, земляків [7, с. 134].

Таким чином, можна визначити етапи виховання патріотизму особистості, що формуються з дошкільного віку до юності:

- виховання поваги до своїх батьків, своєї родини;
- виховання позитивного ставлення до «малої батьківщини» (свого села, краю);
- виховання позитивного ставлення до своєї країни (державницького патріотизму);
- виховання усвідомлення належності до певної історичної спільноти;
- виховання доброзичливого ставлення до інших народів світу – якість, притаманна високодуховній особистості, яка формується у процесі самовиховання протягом усього життя [8, с. 14].

Отже, предметом патріотичного виховання є такі категорії, як: категорії малої та великої Батьківщини, рідна мова, мати і батько, історія народу і держави, національна ідея, національна культура, самовизначення; герої народу, держави. Результатом патріотичного виховання можна вважати людину, яка розуміє і поділяє сутність національної ідеї; є носієм національної культури; своєю професійною діяльністю сприяє економічному, науковому, культурному зростанню Батьківщини; любить і відстоює рідну мову, користується нею; любить, захищає і відстоює рідну країну; підтримує співгромадян з патріотичним способом мислення. Постійно відчуває гордість за вищенаведене і приналежність до цих категорій.

Ідеї гуманізації та демократизації освіти вивели на новий рівень уявлення про патріотичне виховання як педагогічну категорію, яке нині трактується як цілеспрямована динамічна взаємодія вихователя і вихованця на засадах співробітництва і партнерства. У різноманітних видах патріотично спрямованої діяльності здійснюється самовизначення, самореалізація, розвиток і саморозвиток особистості вихованця як зростаючого патріота України.

Конкретизація змісту поняття «патріотизм» дала змогу визначити патріотичне виховання як цілісний, цілеспрямований, свідомо організований процес становлення та розвитку особистості активного громадянина-патріота України, якому притаманне ціннісне ставлення до Батьківщини, рідної природи, українського народу, до історії, матеріальних та духовних надбань суспільства.

Важливу роль відіграє у цьому процесі праця вчителя, яка є двостороннім процесом – навчальним і соціально-виховним та являє собою свідому діяльність щодо навчання, виховання й розвитку особистості учня – патріота своєї держави.

Список використаних джерел:

1. Кульчицький В. Й. Філософсько-світоглядні передумови розвитку патріотичного виховання в Україні (історичний аспект) / В. Й. Кульчицький // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія педагогіка і соціальна робота. – 2013. – № 30. – С. 76-78.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол.ред. В. Т. Булес. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
3. Коменский Я. Сочинения / Я. Коменский. – М.: Наука, 1997. – 480 с.
4. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори: в 2-х т. / К. Д. Ушинський; редкол.: В. М. Столетов (голова) та ін. – К.: Рад. школа, 1983. – Т. 1. – 488 с.

5. Кіндрат В. К. Патріотизм В. О. Сухомлинського / В. К. Кіндрат // Зб. матеріалів III Всеукраїнських пед. чит. «Василь Сухомлинський і сучасність». – Вип. 3. – Умань, 1996. – С. 29-31.

6. Бех І. Д. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Бех, К. Чорна. Київ. – 2014. – 29 с.

7. Педагогічний словник для молодих батьків / АПН України. Ін-т пробл. виховання, Держ. центр соц. служб для молоді; Авт. колектив: Т. Ф. Алексеєнко, Л. В. Артемова, Н. І. Баглаєва. – К., 2002. – 244 с.

8. Стьопіна О. Г. Виховання патріотизму у студентської молоді засобами мистецтва / О. Г. Стьопіна. – Автореф. канд. пед. наук. – Луганськ – 2007 – 23 с.

Свистак-Яроцька О.Л.

здобувач,

вчитель початкових класів,

Хмельницька спеціалізована школа I ст. № 30

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ШКІЛЬНИЦТВІ ЯПОНІЇ

Вивчення керівних засад здійснення екологічної освіти в країні показує важливе місце екологічної освіти в системі освіти Японії, відповідальність японського суспільства за стан природного середовища та усвідомлення необхідності гармонійного співіснування людини та навколишнього середовища.

В Японії термін «екологічна освіта» вперше було вжито в 1970 році в газеті «Ніхон Кеізаі» (Nihon Keizai Shimbun) у статті під назвою «Екологічна освіта, яку здійснюють США». Термін був взятий з колонки «екологічна освіта», включеної в розділ «Підручник забруднення Президента Ніксона». Термін також використовувався в роботах Масао Оучі (Masao Ouchi) «Сучасні теми наукової освіти та екологічного просвітництва» (1972) та Казухіко Накаяма (Kazuhiko Nakayama) «Екологічна освіта» (1973). З матеріалів Конференції ООН щодо проблем навколишнього середовища (Стокгольм, 1972) термін перекладався як «освіта про навколишнє середовище». Через те, що раніше вживався термін «освіта забруднення», термін «екологічна освіта» зазнавав критики, зміна назви вважалась за спробу відвернутись від проблем забруднення природи [1].

В 1991-1992 роках Міністерство освіти Японії опублікувало методичні рекомендації з екологічної освіти для вчителів «Керівництво по викладанню екологічної освіти», які складаються з трьох частин: для середньої школи (1991), для початкової школи (1992), тематичні дослідження та приклади навчальної діяльності для початкової та середньої школи (1995). В документах визначено екологічну освіту як «розвиток громадянина, що добре знає та усвідомлює проблеми навколишнього середовища, спроможний міркувати, висловлювати судження про зв'язок діяльності людини та навколишнього середовища, прагнути до створення кращого середовища та приймати відповідальні моделі поведінки стосовно навколишнього середовища». Ці книги вперше представили концепцію національної освітньої політики, в них обговорюються питання збереження довкілля, необхідність екологічної освіти, основні поняття екологічної освіти. Зважаючи на глобальні питання екологічної освіти і концепцію суспільства сталого розвитку, було